

Plan van aanpak voor de invoering van de
Omgevingswet in de gemeente Weert.

3 mei 2017

PLAN VAN AANPAK

INVOERING OMGEVINGSWET IN WEERT

Om ons als gemeente Weert voor te bereiden op de Omgevingswet is een plan van aanpak met daarin de doelen van de wet, de fases van invoering, de uit te voeren acties, de resultaten van deze acties, de projectbeheersing en de impact op onze organisatie (raad, college, medewerkers, ICT-ers, RUD).

Inhoudsopgave van dit plan van aanpak

Samenvatting	4
Waarom een Omgevingswet?	6
- Doelen	8
- Kerninstrumenten	9
Fases van invoering	11
Fase 1: bewustwording en verdieping	11
- Uitgangssituatie	13
- Ambitiebepaling	17
Projectresultaten	19
Projectbeheersing & organisatie	20
Bijlage	22

SAMENVATTING

In 2019 treedt de Omgevingswet in werking.

De wet beoogt de wet- en regelgeving voor de leefomgeving te vereenvoudigen en te integreren. Gemeenten krijgen meer bestuurlijke afwegingsruimte, gewenste ruimtelijke ontwikkelingen kunnen gemakkelijk tot stand worden gebracht en er komt meer verantwoordelijkheid bij initiatiefnemers te liggen. Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, gericht op het in onderlinge samenhang:

- a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en
- b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies.

De wet introduceert nieuwe instrumenten voor gemeenten, waarvan de belangrijkste de omgevingsvisie en het omgevingsplan zijn, als vervangers van visies en bestemmingsplannen. In het omgevingsplan wordt alle ruimtelijk relevante regelgeving geïntegreerd, dus ook regels die nu in bijvoorbeeld in de monumentenverordening of APV zijn opgenomen. Elke gemeente heeft straks één omgevingsplan voor haar hele grondgebied. Vergunningsvrijheid wordt uitgangspunt van de wet, tenzij in landelijke regelgeving of in het gemeentelijk omgevingsplan is bepaald dat een vergunning is vereist.

Dit plan van aanpak geeft aan hoe Weert met de Omgevingswet aan de slag gaat. De aanpak bestaat uit vier fases:

1. *Bewustwording en verdieping*: met als producten een impactanalyse, startnotitie en programmaplan.
2. *Vorbereiding en verandering*: voorbereidingen op omgevingsvisie en –plan, verdiepen digitaliseringsopgave.
3. *Realisatie en verankering*: opstellen en procedure voor omgevingsvisie en plan, wijzigingen werkwijzen, eventueel aanpassen organisatie.
4. *Evaluatie en verbetering*: de cyclus plan, do, check, act wordt gekoppeld aan de uitvoering van het programmaplan.

Routeplanner.

De (voorbereiding op) de implementatie wordt landelijk op verschillende manieren ondersteund. Onderstaande planning is gebaseerd op een landelijk ontwikkelde routeplanner. Zowel wat betreft fasering, als wat betreft de documenten en aanpak maken we zo goed mogelijk gebruik van wat landelijk wordt aangereikt en ondersteund. Uiteraard gaan we de aanpak afstemmen op de uitgangssituatie en ambities van Weert en heel goed de aansluiting zoeken bij onder andere WinD en het Masterplan Informatiearchitectuur.

Vorig jaar is een breed samengesteld projectteam gestart met de voorbereidingen.

Als eerste levert dit projectteam dit plan van aanpak op. Dit plan geeft een doorkijk van het hele traject van voorbereiding en implementatie.

We starten met het uitvoeren van een impactanalyse. We brengen op de meest relevante aspecten de huidige situatie in beeld. Hoe actueel is ons beleid, hoe ver staan we op het gebied van ICT, hoe werken we en hoe is onze cultuur? Als we daar een goed beeld van hebben, gaan we het gesprek met de gemeenteraad aan. De Omgevingswet biedt de raad veel keuzemogelijkheden: willen we strakke of globale regels, wat laat de raad aan het college, hoe geven we invulling aan participatie, willen we snel over de verplichte omgevingsvisie en –plan beschikken of nemen we wat ruimer de tijd. De raad wordt gevraagd daar richtinggevende uitspraken over te doen. Daarbij wordt zeer nadrukkelijk de verbinding gezocht met de keuzes die de raad in Kiezen met Visie en WinD al heeft gemaakt. De richting die de raad aangeeft is medebepalend voor de aanpak in de komende jaren.

In overleg met de griffier is een voorlopige, extra vergadering van de commissie Ruimte ingepland op 29 juni. De bijeenkomst is deels informerend en deels bedoeld om een richting mee te krijgen voor de verdere aanpak.

Op basis van de richting die de raad aangeeft en de analyse van de huidige situatie wordt een programmaplan opgesteld. Er worden dan deelprojecten

gestart om te komen tot een omgevingsvisie, voor het aanpassen van processen, het (verder) inrichten van de digitale werkomgeving, het trainen en (om)scholen van medewerkers. Ook wordt dan bepaald hoe dit programmaplan en de deelprojecten worden aangestuurd. Een kernteam bestaande uit de projectleiders van de verschillende projecten en een programmamanager lijkt het meest slagvaardig.

In de huidige plannig is besluitvorming over het programmaplan na de zomer mogelijk. Dan is de eerste fase afgerond en start de fase van voorbereiding en verandering.

Organisatie:

Het huidige, breed samengestelde projectteam blijft in ieder geval in stand totdat het programmaplan is opgeleverd en vastgesteld door het college.

Procesmanager: Thijs Douven

Stuurgroep:

Wethouder van Eersel,
René Bladder, conerndirecteur,
Gerard van de Hoeven, hoofd informatievoorziening en dienstverlening,
Hugo Janssen, hoofd Vergunningen, Toezicht en Handhaving.
Thijs Douven, procesmanager.

Financiën:

In 2017 en 2018 is voor voorbereidingen op de Omgevingswet € 150.000 beschikbaar als werkbudget, uit de onderuitputting van personeelsbudgetten. Dit wordt ingezet voor procesmanagement, kennis, training, het uitvoeren van een impactanalyse, het bepalen van de ambitie en het opstellen van een programmaplan.

Op basis van het programmaplan zullen we meer inzicht krijgen in de te maken kosten en de verdeling daarvan over de komende jaren. Niet alle kosten zullen extra middelen vragen, waar mogelijk worden bestaande budgetten ingezet.

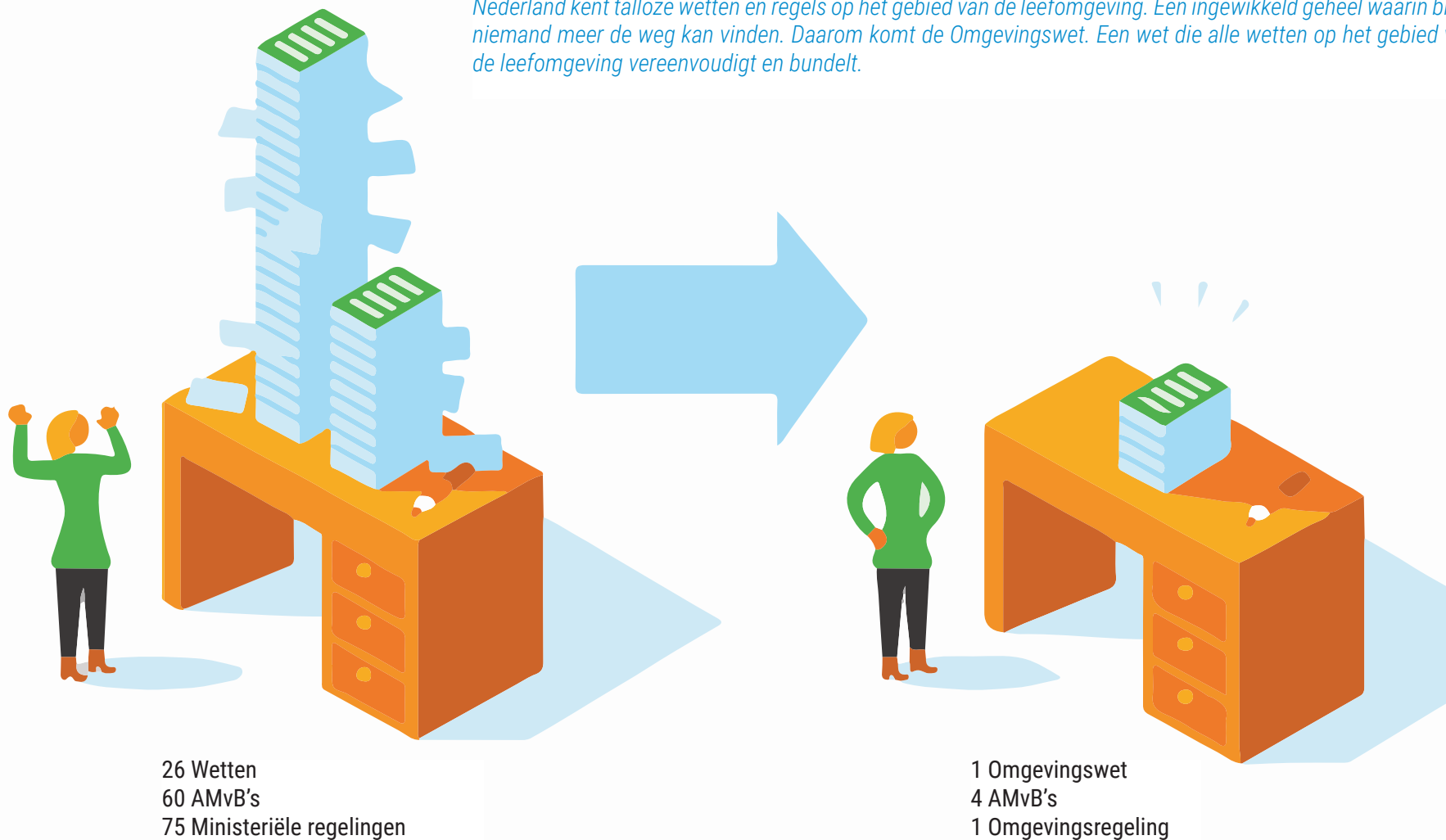
WAAROM EEN OMGEVINGSWET?

Het *huidige stelsel* van relevante wet- en regelgeving voor de leefomgeving is *complex, versnipperd* en *onoverzichtelijk*. Het kan belemmerend werken voor duurzame ontwikkeling en initiatieven. Modernisering van het omgevingsrecht is noodzakelijk. Op deelterreinen is de afgelopen jaren *al gestart met het moderniseren van het omgevingsrecht*, zoals met de Wabo en Wet ruimtelijke ordening. Maar hiermee ontstaat er nog niet een inzichtelijk, samenhangend en toekomstbestendig stelsel van omgevingsrecht. Daarvoor is meer nodig en dat moet worden bereikt met de komst van de Omgevingswet. Met de wet worden regels vereenvoudigd, gebundeld en meer in samenhang met elkaar gebracht. Dit leidt tot een verdergaande integratie van wet- en regelgeving van verschillende beleidsvelden. Circa 26 wetten, ongeveer 120 AMvB's en honderden ministeriële regelingen zullen geheel of deels opgaan in het *nieuwe stelsel onder de Omgevingswet*.

VEREENVOUDIGING VAN HET OMGEVINGSRECHT

Nederland kent talloze wetten en regels op het gebied van de leefomgeving. Een ingewikkeld geheel waarin bijna niemand meer de weg kan vinden. Daarom komt de Omgevingswet. Een wet die alle wetten op het gebied van de leefomgeving vereenvoudigt en bundelt.

Doelen Omgevingswet

In artikel 1.3 van de Omgevingswet staan de maatschappelijke doelen van de wet genoemd:

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, gericht op het in onderlinge samenhang:

- a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en
- b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies.

DOELEN OMGEVINGSWET

MAATSCHAPPELIJKE DOELEN

- Een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit
- Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies

VERBETERDOELEN

- Inzichtelijkheid, voorspelbaarheid, gebruiksgemak
- Samenhangende benadering
- Bestuurlijke (lokale) afwegingsruimte
- Snellere en betere besluitvorming

De Omgevingswet heeft als afgeleide van deze doelstellingen vier belangrijke verbeterdoelen:

- het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving;
- het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving;
- het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

De Omgevingswet komt er natuurlijk vooral voor onze burgers en de bedrijven. Zij hebben direct belang bij wat er in Weert gebeurt, op hun eigen terrein en in hun omgeving. Zij zijn de gebruikers en de klanten van de fysieke leefomgeving. Zij ondervinden dus direct en indirect de voordelen van de omgevingswet. Dat betekent, dat zij:

- meer betrokken worden bij beleid, plannen, regels en initiatieven;
- meer de mogelijkheid krijgen om met eigen oplossingen te komen;
- voor minder activiteiten een vergunning nodig hebben;
- meer moeten investeren in communicatie, dialoog, overleg;
- sneller een besluit krijgen op hun aanvraag om een vergunning;
- digitaal meer zaken kunnen regelen en betere informatie krijgen.

De Omgevingswet gaat uit van een grotere vrijheid, maar ook van een grotere verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven. Vergunningen worden vaak vervangen door algemene regels. Als je je daar aan houdt heb je geen vergunning meer nodig.

Kerninstrumenten van de Omgevingswet.

Er zijn zes verschillende kerninstrumenten om de Omgevingswet uit te voeren, namelijk:

1. De omgevingsvisie. Dit is een samenhangend strategisch plan over de fysieke leefomgeving.

2. Het programma. Dit is een pakket van beleidsvoornemens en maatregelen om omgevingswaarden of doelen in de fysieke leefomgeving te bereiken en te behouden. Programma's maken de doelen van de omgevingsvisie duidelijk.

3. Decentrale regelgeving. Elk bestuursorgaan heeft een instrument waarmee het regels voor de fysieke leefomgeving kan vaststellen. Hieronder vallen:

- De omgevingsverordening van de provincie

- Het omgevingsplan van de gemeente
- De waterschapsverordening van het waterschap

4. Algemene rijksregels voor activiteiten in de fysieke leefomgeving. Algemene rijksregels beschermen de fysieke leefomgeving. Iedereen die een bepaalde activiteit wil uitvoeren weet dankzij deze regels vooraf wat mogelijk is en wat niet.

5. De omgevingsvergunning. Een omgevingsvergunning is een toestemming om één of meer activiteiten in de fysieke leefomgeving uit te voeren.

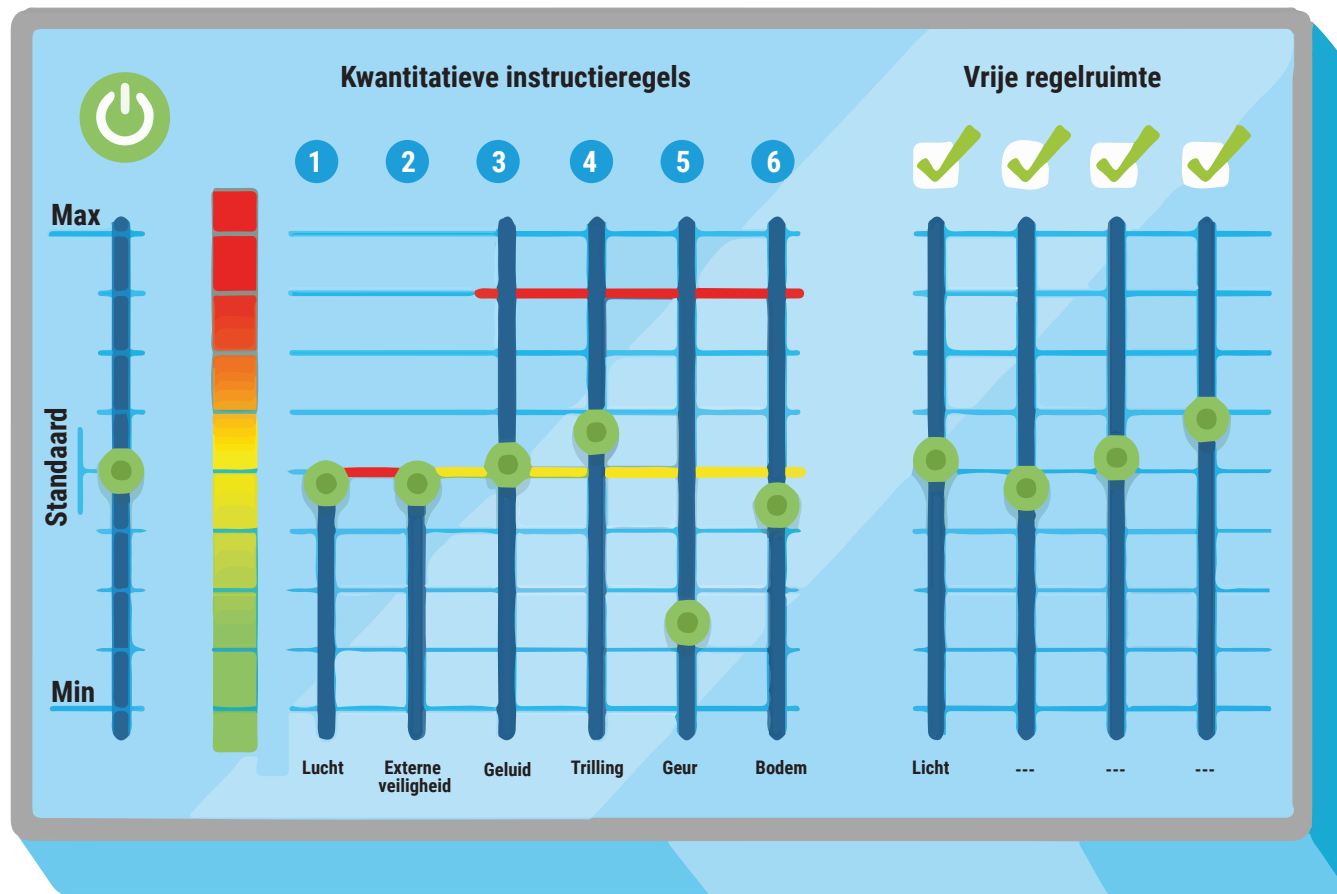
6. Het projectbesluit. Dit is een algemene regeling voor besluitvorming over projecten. Een projectbesluit is nodig voor ingrijpende en ingewikkelde projecten waarbij een publiek belang speelt.

BESTUURLIJKE AFWEGINGSRUIMTE

MENGPANEEL MILIEU

Met de Omgevingswet hebben decentrale overheden meer afwegingsruimte voor het stellen van kwaliteitsnormen voor het milieu. Het Rijk stelt hiervoor inoudelijke kaders in de vorm van instructieregels. Die kunnen een standaardnorm en een bandbreedte meegeven. Voor sommige aspecten, zoals licht, zijn er geen instructieregels en hebben gemeenten vrije regelruimte.

FASES VAN INVOERING

Invoering van de Omgevingswet

In de al genoemde Routeplanner, wordt de invoering van de Omgevingswet verdeeld in 4 fases. Deze fases zijn hieronder weergegeven.

Fase 1: Bewustwording en Verdieping:

Informatie en communicatie, oriëntatie/inventarisatie/impactanalyse, ambitie en strategie bepalen. Vaststellen plan van aanpak, ambitiedocument en programmaplan.

Fase 2: Voorbereiding en Verandering:

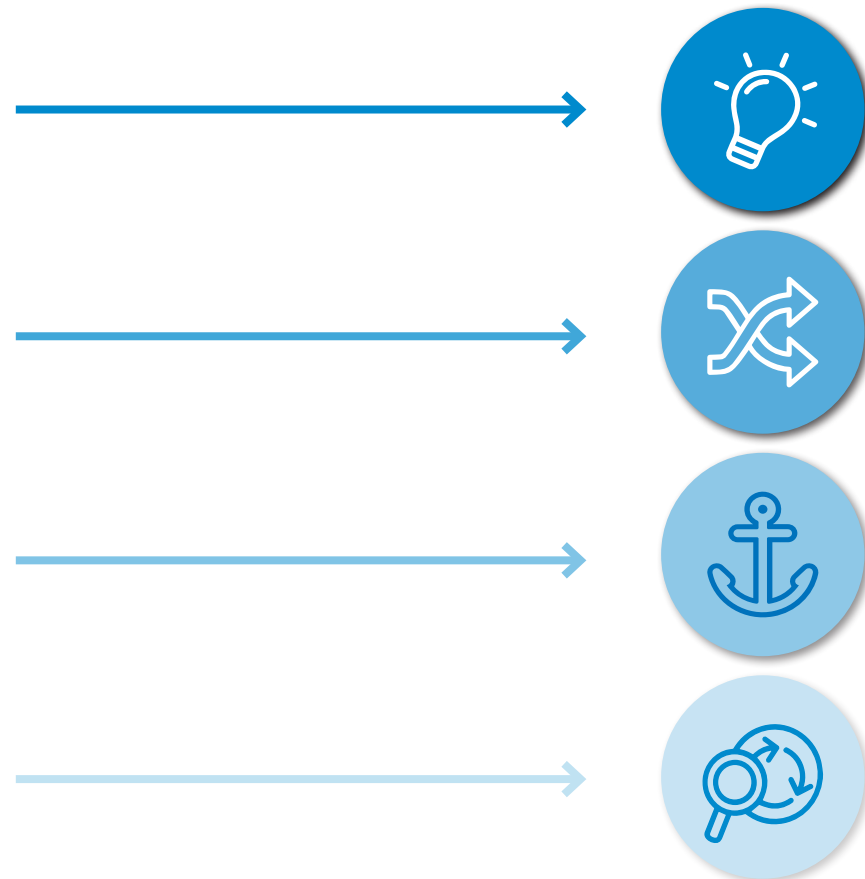
Uitvoeren programmaplan, deelprogramma's, projecten en andere activiteiten. Bijvoorbeeld: Verkennen en voorbereiden van omgevingsvisie en omgevingsplan.

Fase 3: Realisatie en Verankering:

Uitvoeren programmaplan, deelprogramma's, projecten en andere activiteiten. Opstellen en procedure omgevingsvisie en omgevingsplan. Implementeren digitalisering.

Fase 4: Evaluatie en Verbetering

Plannen, doen, evalueren en bijsturen (PDCA). Deze cyclus is gekoppeld aan de uitvoering van het programmaplan.

Acties 2017 2020

Als de vier fases in de tijd weggezet worden, ziet dat er als volgt uit. (De fase evaluatie en verbetering loopt deels parallel en start al tijdens de uitvoering van het programmaplan)

Routeplanner Omgevingswet Weert												
fase in verandertraject	Bewustwording en verdieping		Voorbereiding en verandering				Realisatie en verankering					
	2017				2018				2019 t/m 2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Start: plan van aanpak, ambities	Opstellen plan van aanpak: definiëren opgave	Opstellen startnotitie en definiëren ambities										
Programmaplan		Opstellen programma-plan inclusief begroting	Uitvoeren programmaplan: deelprogramma's, projecten, activiteiten			Herijken programma-plan	Uitvoeren programmaplan: deelprogramma's, projecten, activiteiten			Herijken programma-plan	Uitvoeren programmaplan: deelprogramma's, projecten, activiteiten	
Programmamonitoring			Opstellen monitorings-plan		Opstellen voortgangs-rapportage				Opstellen voortgangs-rapportage			

Fase 1: Bewustwording en verdieping

De meesten weten, dat de Omgevingswet er aan komt, maar kennen de inhoud nog niet. Het blijkt lastig om je door alle bergen van rapporten en teksten helemaal zelf een beeld te vormen. We moeten raad, B&W, management, medewerkers van informatie en kennis voorzien: bijeenkomsten, interessante sprekers, presentaties, werkgroepen, afdelingsoverleggen, webinars, nieuwsbrieven, OCTO (intranet), etc. Ook in 2017 moeten we doorgaan met het geven van informatie. De Omgevingswet zelf zit nog in de groei. Hoe ziet de complete Omgevingswet er uit? Accenten zullen worden verlegd en details worden duidelijk. Daar moeten we iedereen over informeren, maar iedereen moet vooral ook zelf op zoek naar info. Een start kan worden gemaakt via onderstaande links:

- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet>
- <https://vng.nl/onderwerpenindex/ruimte-en-wonen/omgevingswet>
- <https://www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl/>

Op OCTO (intranet) is een groep Omgevingswet aangemaakt, waar iedereen in de organisatie lid van kan worden. Hier wordt belangrijke informatie gedeeld. In de mediabibliotheek zijn en worden interessante documenten geplaatst. Het is verstandig lid te worden van deze groep, actief deel te nemen aan discussies, vragen te stellen en/of discussies te starten.

Uitgangssituatie

Om een beeld te krijgen van wat de Omgevingswet voor Weert betekent gaan we verkennen wat de uitgangssituatie is op 5 te onderscheiden thema's. Dat doen we door het uitvoeren van een impactanalyse. Dit is een momentopname en geeft inzicht in de feitelijke stand van zaken op instrumenteel niveau. De analyse moet erop gericht zijn 'de thermometer erin te steken' en de goede conclusies te verbinden aan de bevindingen. Daarbij kiezen we voor een pragmatische aanpak: we maken gebruik van het model dat de VNG heeft ontwikkeld en gaan daarbij selectief te werk. Dat houdt in dat we met die vragen uit het model aan de slag gaan die de informatie opleveren die op dit moment nodig is voor de te nemen beslissingen. Zo blijven de inspanning en doorlooptijd beperkt.

In de impactanalyse richten we ons op de huidige situatie op de volgende 5 thema's:

A. Bestuurlijke keten

Hierbij gaat het om bestuurlijke samenwerking met het doel om de ambities op het gebied van de implementatie van de Omgevingswet te realiseren. Onder de bestuurlijke keten verstaan we de Rijksoverheid (inclusief uitvoeringsorganisaties als Rijkswaterstaat), provincies, gemeenten, waterschappen en omgevingsdiensten. Ook veiligheidsregio's en GGD's zijn bij de Omgevingswet betrokken.

De samenwerking met de ketenpartners raakt zowel de beleidsvorming (Omgevingsvisie), regelgeving (Omgevingsplan) als de uitvoering (programma, vergunningverlening, toezicht en handhaving).

De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) voert nu een aantal taken (milieu en vergunningverlening) voor Weert uit. De processen rond de omgevingsvergunningen worden ingewikkelder en krijgen kortere termijnen. Dat kan betekenen dat er aanpassingen nodig zijn in de processen in samenwerking met de RUD en andere externe partners (o.a. GGD, veiligheidsregio, waterschappen, provincie) worden doorlopen.

B. De kerninstrumenten van de Omgevingswet

De kerninstrumenten zijn instrumenten waarin bestuursorganen de inhoudelijke beleidsvoornemens en de uitwerking daarvan vormgeven. De Omgevingswet introduceert zes nieuwe kerninstrumenten die in de plaats komen van huidige instrumenten zoals structuurvisies en bestemmingsplannen. De belangrijkste zijn de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning.

- Omgevingsvisie.

We gaan van start met een omgevingsvisie, omdat onze huidige structuurvisie eind 2013 is vastgesteld en op een interactieve manier tot stand is gekomen. Begin 2017 wordt de herijking van de visie op het stadshart (binnenstad) opgepakt. Verder zijn we bezig met het opstellen van stadsdeelvisies. Ook deze visies komen al gedeeltelijk in de geest van de omgevingswet tot stand.

We moeten de komende tijd goed nagaan of het opstellen van nieuwe visies of beleid, dat straks onder de Omgevingswet valt, verstandig is. Wellicht is het beter om bestaande en nieuwe visies straks onder te brengen in de omgevingsvisie en de programma's.

- Omgevingsplan

Geldende bestemmingsplannen vormen in eerste instantie het omgevingsplan. Maar elke nieuwe juridische regel voor de fysieke leefomgeving moet na 2019 in de vorm van een aanvulling van dat ene omgevingsplan worden vastgesteld. We gaan verkennen wat we moeten regelen en hoe we dat kunnen doen. Wat nemen we er in op, wie doet dat, hoe doen we dat? In januari 2017 is het rapport Het Omgevingsplan en de gemeente Weert opgeleverd, waarin alle beleidsplannen, visies, verordeningen en regels zijn benoemd. Via een stappenplan zijn de regelingen beoordeeld en ingedeeld in 3 categorieën.

- De eerste categorie bevat regelingen die moeten worden opgenomen in het omgevingsplan. Het gaat hier over onderwerpen over de fysieke leefomgeving die plaatsgebonden activiteiten betreffen.
- De tweede categorie bevat regelingen die mogen worden opgenomen in het omgevingsplan. Denk hierbij aan regelingen die over de fysieke leefomgeving gaan maar die ook een ander motief kennen. Het opnemen van dit soort regelingen is niet verplicht, waar dit inbreuk maakt op de taken en bevoegdheden van de burgemeester is het echter niet toegestaan.
- De derde categorie bevat regelingen die niet mogen worden opgenomen in het omgevingsplan. Hierin komen regelingen die een ander motief hebben dan de fysieke leefomgeving of regelingen waarbij de bevoegdheid toekomt aan de burgemeester.

Dit rapport is een prima basisdocument en in het programmaplan gaan we aangeven hoe we uiteindelijk tot één omgevingsplan voor Weert gaan komen.

De afgelopen jaren is een proces in gang gezet om het aantal bestemmingsplannen voor het grondgebied van Weert te reduceren tot vijf (centrum, buitengebied, woongebieden, kernen, bedrijventerreinen). Dit wordt de komende twee jaar voltooid. Hiermee hebben we een belangrijke stap gezet in het uniformeren en actualiseren van regels en kunnen burgers gemakkelijker de relevante regels opzoeken. Waar mogelijk worden de bestemmingsplannen geactualiseerd/opgesteld in de geest van de Omgevingswet.

Omgevingsvergunning, toezicht en handhaving

De Omgevingswet breidt het aantal gebieden/vergunningen, dat onder die wet valt nog verder uit. De proceduuretijd wordt verkort tot een korte termijn van 8 weken. Meer activiteiten worden vergunningsvrij en kunnen dus uitgevoerd worden als aan wet danwel de regels uit het omgevingsplan wordt voldaan. Meer vergunningsvrij betekent wellicht meer advies en overleg vooraf, minder toetsen en vergunnen en meer toezicht en handhaving achteraf. Wat zijn hiervan de gevolgen voor advisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving? Omdat de RUD taken voor Weert uitvoert, overleggen we hierover ook met de RUD.

C. Processen en organisatie

Hierbij gaat het om de uitvoering en verbetering van processen, de aansturing van het werk (beleid en uitvoering) en de inrichting van de organisatie. Hier raakt de Omgevingswet de volgende bedrijfsvoeringsaspecten:

- informatisering
- organisatieontwikkeling/HRM
- communicatie
- juridische zaken (geen aparte afdeling, maar ondergebracht bij de vakafdelingen)
- financiën

De impactanalyse verschaft een eerste inzicht in waar een aanpassing van deze werkprocessen en organisatie wenselijk kan zijn.

Er loopt op dit moment een gemeentebreed project om alle bestaande processen in te beschrijven. Daarbij wordt ook de relatie zaakgericht werken

en het zaakstelsel in beeld gebracht. De processen worden niet alleen in kaart gebracht en beschreven, maar ook volgens de LEAN methodiek geoptimaliseerd. Optimaliseren van een proces betekent vaak digitaal en zaakgericht werken.

Dit project levert een goede basis voor het doorvoeren van procesaanpassingen en –verbeteringen die gaandeweg nodig blijken te zijn. In het Weerter-processenhuis op OCTO worden de bestaande processen vastgelegd.

D. Digitalisering

Het Digitale Stelsel Omgevingswet moet alle informatie over de fysieke leefomgeving voor iedereen toegankelijk maken. Dit stelsel wordt in stappen opgebouwd en moet in 2024 volledig operationeel zijn. Dit heeft ook gevolgen voor de gemeente. Welke is nog niet bekend, omdat op dit moment nog niet duidelijk is hoe het digitale stelsel er uit gaat zien.

Digitalisering biedt ook kansen om besluitvorming te versnellen en te verbeteren. Goede digitale ondersteuning draagt bij aan de doelstelling om te komen tot vermindering van de administratieve lasten van burgers en bedrijven.

Het DSO ondersteunt de informatie-uitwisseling met inwoners en bedrijven, maar ook de processen voor planvorming, vergunningverlening, toezicht en handhaving bij de overheid zelf.

Van belang is dat Weert een ICT-samenwerking is aangegaan met de gemeenten Venlo en Roermond. De ICT-componenten moeten in dat samenwerkingsverband worden verkend. De gemeente heeft een Masterplan Informatiearchitectuur opgesteld. Vaststaat dat er aanzienlijke investeringen op het gebied van digitalisering en informatisering nodig zijn. De gemeenteraad heeft dan ook een bedrag van 2 miljoen Euro beschikbaar gesteld, voor de komende 3 jaren. Middelen voor de Omgevingswet of het Digitaal Stelsel, zijn hier niet opgenomen. Middelen voor procesverbeteringen wel. Het accent ligt vooralsnog bij het (verder) invoeren van zaakgericht werken, de implementatie van DJUMA, gekoppeld aan SBA. Daarnaast loopt via de RUD een bijna provinciebreed aanbestedingstraject voor een

gezamenlijke procesapplicatie voor vergunningverlening, toezicht en handhaving, als opvolger van SBA.

E. Cultuur, gedrag en competenties

Werken volgens de Omgevingswet betekent meer integraal en minder sectorgericht werken, in een andere interactie met burgers, ondernemers en andere partijen. Dit vraagt mogelijk om veranderingen in cultuur en gedrag en ontwikkeling van (nieuwe) competenties van betrokken medewerkers.

De Omgevingswetbenadering vraagt onder andere om:

- integraliteit
- meer samenwerking binnen en tussen organisaties
- meer meedenken met initiatiefnemers.

Organisatie ontwikkeltraject WinD

De organisatie werkt aan het organisatie-ontwikkeltraject Weert in Dynamiek (WinD). Het doel is het ontwerpen van een robuuste flexibele organisatie (structuur) en het ontwikkelen van medewerkers die toegerust zijn op de nieuwe uitdagingen. Er komt een leer- en ontwikkelprogramma, de structuur wordt (stapsgewijs) aangepast (logischer en wendbaarder) en er liggen (inhoudelijke) ontwikkelopdrachten voor de organisatie en de afdelingen.

Eén van die ontwikkelopdrachten is een goede invoering van (het gedachtegoed van) de Omgevingswet. Dit gaat in 2017 al van start.

Van medewerkers en leidinggevenden wordt het volgende verwacht:

- Verbinding met Weerter samenleving, halen synergie, samenwerken over de grenzen heen (samen).
- Vakkennis op orde, rechtmatig handelen, afspraken nakomen (betrouwbaar).
- Lef tonen, durven los te laten, oplossingsgericht, stimuleren en innoveren (bewegen).
- Verantwoordelijkheid nemen, tonen eigenaarschap, benutten talenten (ik).

Beoogde resultaten wat betreft de structuur:

- Medewerkers (mede)eigenaar maken: verantwoordelijkheden laag in de organisatie met regelruimte.
- Eenduidige verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
- Korte lijnen met burgers, bestuur en korte interne beslislijnen, versterkte regiefunctie.
- Dynamische, wendbare organisatie.
- Logische clusters van processen en activiteiten.

Dienstverlening

De Omgevingswet vraagt van overheden om anders te werken en om de dienstverlening anders in te richten. Maar hoe? De serviceformules Omgevingswet geven een beeld van wat hiervoor nodig is. Zowel naar de klant, zowel burgers als bedrijven, als ook in de organisatie.

Een serviceformule is een werkend dienstverleningsconcept en geeft de gemeente houvast bij de veranderopgave. De formules gaan ieder in op een andere wens van de klant. De vier formules die nu ontwikkeld zijn, zijn de snelservice-, ontwerp, ontwikkel- en toezichtformule. Een overheid kan hierin zelf een focus kiezen.

Klantreizen

Een serviceformule heeft de analyse van klantreizen als vertrekpunt. Deze klantreizen bieden fundamentele inzichten in de gebruikers-

beleving. Wat wil de gebruiker? Die wil geïnformeerd, betrokken en gehoord worden. Ook wil hij inzicht hebben in het proces en regie houden erover. Hij wil eenvoudig kunnen switchen tussen kanalen en ziet fysieke en digitale ondersteuning als één geheel.

We volgen deze ontwikkeling en gaan bezien of en hoe we hier in Weert gebruik van gaan maken.

Ook gaan we meedoen aan een onderzoek naar de dienstverlening rondom de Omgevingsvergunning. Dit onderzoek brengt in beeld hoe we deze dienstverlening hebben georganiseerd, hoe aanvragers deze ervaren en hoe andere belanghebben, bijvoorbeeld insprekers of bezwaarmakers, aankijken tegen onze dienstverlening. Dit onderzoek vindt plaats in 2017 en wordt herhaald in 2019.

Participatie

Burgerparticipatie krijgt in de tekst van de wet maar heel weinig aandacht, maar de bedoeling van de wet is juist wel om ruimte voor en een impuls aan participatie te geven. Dit samen maakt dat gemeenten veel vrijheid hebben om zelf te bepalen hoe burgerparticipatie ingevuld gaat worden.

Bij de invulling van participatie houden we het volgende voor ogen: Participatie gaat over de plek en invloed die burgers, bedrijven en instellingen krijgen bij het tot stand brengen van beleid, plannen en regels. Hoe geven we burgerparticipatie vorm bij het maken van een omgevingsvisie en een omgevingsplan en wat betekent dit voor de rol van de gemeenteraad en het college in dit proces?

Doelstellingen worden alleen werkelijkheid als er initiatieven, plannen, projecten gerealiseerd worden die concreet bijdragen aan het halen van die doelstellingen. Belangrijke participanten zijn dus de corporatie die een windmolenpark wil oprichten, de ondernemer die een nieuw bedrijf wil vestigen, de agrariër die investeert in luchtwassers, de particulier die zonnepanelen plaats of zijn huis isoleert. Het zijn ook de mensen die hun vrije tijd steken in het opknappen van het speeltuintje of het onderhoud van het groen. Burgerparticipatie gaat dus ook over stimuleren en faciliteren van nieuwe initiatieven en investeringen.

De derde vorm van participatie wordt vaak vergeten: de omwonende

van een windmolenpark of een nieuw bedrijventerrein is ook een participant. Hoe zorgen we ervoor dat hij gezien wordt, zijn belang naar voren kan brengen op het juiste moment en begrip heeft voor de belangafweging die wordt gemaakt? Welke rol heeft de gemeente hierin en wat mag verwacht worden van de initiatiefnemer? En hoe voorkomen we een omwonende een tegenstander wordt en zich genooddaakt voelt bij de rechter te proberen zijn gelijk te halen.

De gemeente Weert zet heel actief in op burgerparticipatie en zelfredzaamheid van haar burgers. Dit zorgt voor nieuwe verhoudingen tussen overheid, markt en samenleving. En het betekent ook een andere rol voor de gemeentelijke organisatie. Meebewegen, loslaten en vertrouwen zijn sleutelbegrippen. We gaan dat steeds concreter maken voor de Omgevingswet, met de hierboven geschetste vormen van participatie voor ogen.

Het overzicht in de bijlage geeft een eerste indruk wat er voor de diverse onderdelen van de gemeentelijke organisatie verandert.

Ambitie bepalen

Daar waar de impactanalyse een moment opname is, wordt in het ambitiedocument juist vooruit gekeken.

Wat willen we bereiken? Hoe willen we sturen, regisseren, faciliteren, samenwerken? Hoe nodig ik derden uit om met initiatieven te komen en op welke wijze faciliteer ik die? Wat doen we om ideeën en initiatieven van burgers en bedrijven centraal te stellen? Wat legt de raad vast en wat laat de raad over aan B&W? Hoe geven we in Weert invulling aan een van de kernbegrippen van de Omgevingswet: vertrouwen? De raad wordt gevraagd hoe ze hierbij betrokken willen worden. De strategische uitgangspunten en kernwaarden zijn nodig om een omgevingsvisie en omgevingsplan te kunnen maken, om te bepalen hoe we omgaan met projecten en initiatieven en hoe we burgers, bedrijven en organisatie betrekken bij alles wat hoort bij de fysieke leefomgeving.

Voor het bepalen van de ambitie bij de implementatie kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van de door de VNG opgestelde archetypen/insteken:

1. *Consoliderend*: de gemeente gebruikt de Omgevingswet in eerste instantie alleen om de wettelijk noodzakelijke wijzigingen door te voeren.
2. *Selectief*: de gemeente gebruikt de Omgevingswet om lokaal op onderdelen het verschil te maken;
3. *Calculerend*: de gemeente gebruikt de Omgevingswet waar dit aanwijsbaar voordeel oplevert en waar verandering wordt nagestreefd;
4. *Vernieuwend*: de gemeente gebruikt de Omgevingswet om een forse vernieuwingsslag door te voeren.

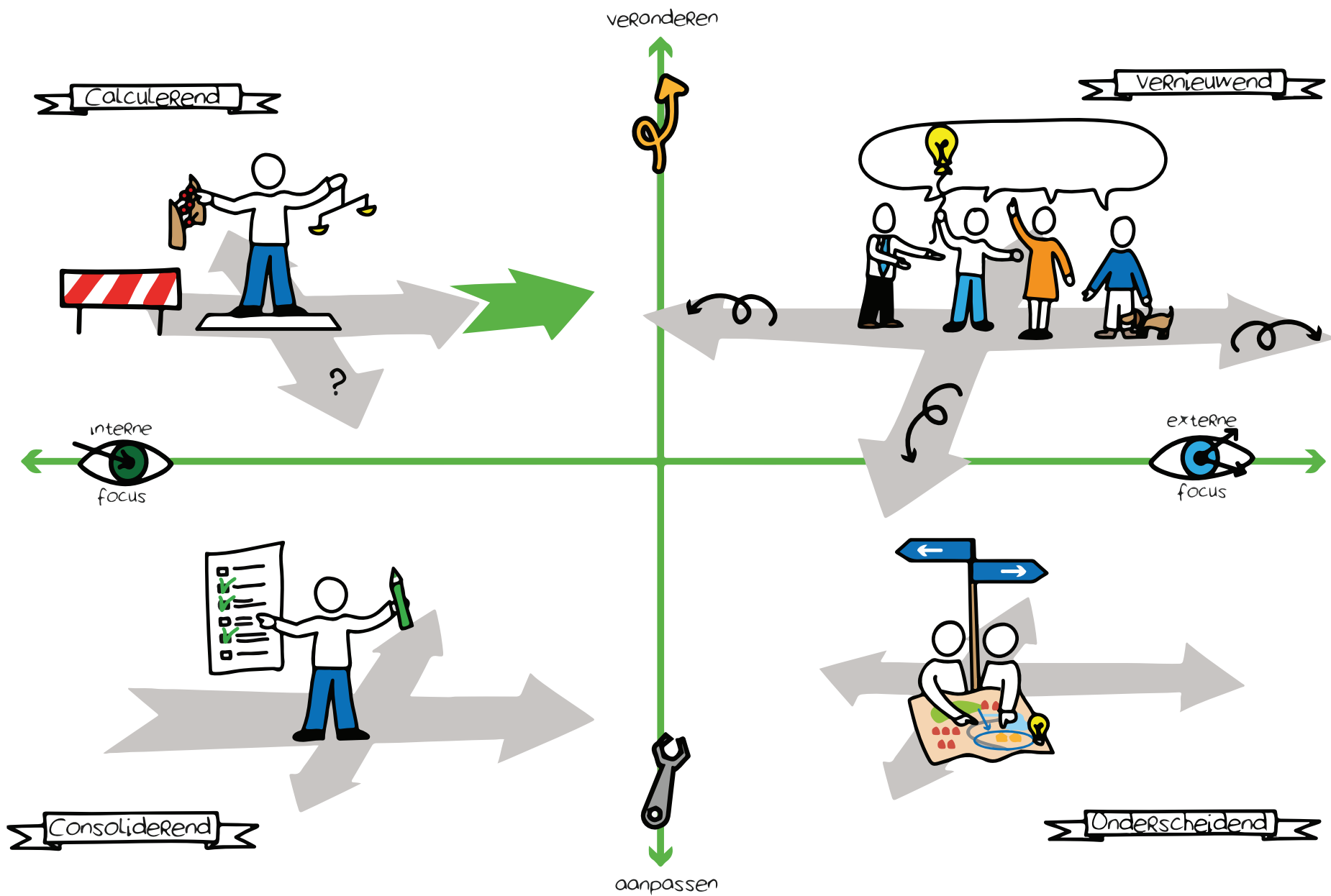
Op basis van concrete, Weerter voorbeelden, gaat de raad hierover in gesprek.

Ambitiedocument

Er is een sterke relatie tussen de impactanalyse en het ambitiedocument. De uitkomsten van de impactanalyse gaan gebruikt worden bij het nadenken over en het bepalen van de rol, positie en ambitie. Beide onderdelen kunnen dan ook niet gelijktijdig worden uitgevoerd: de resultaten van de impactanalyse moeten in ieder geval bekend zijn, voordat het ambitiedocument wordt afgerond.

In een ambitiedocument geven we dus op hoofdlijnen aan wat de visie, ambitie, strategie en koers van Weert t.a.v. de Omgevingswet is. Het ambitiedocument dient te worden vastgesteld door de raad, waarna deze door het college nader kan worden uitgewerkt in het programmaplan. Een alternatief is ook om de impactanalyse en ambitie direct te vertalen in een programmaplan en dus de separate vaststelling van een ambitiedocument over te slaan. Gaandeweg zal blijken of dit een reëel alternatief is.

Voor het uitvoeren van een impactanalyse, het maken van een ambitiedocument en het opstellen van een programmaplan, wordt gebruik gemaakt van een extern adviseur.

PROJECTRESULTATEN

De acties die we in 2017-2020 uitvoeren, moeten in 2020-2024 leiden tot de volgende resultaten.

Instrumenten

- Één omgevingsvisie en één omgevingsplan.
- Aangepaste werkprocessen (soepele, efficiënte en effectieve wijze behandelen van initiatieven en heldere werkprocessen toezicht en handhaving), digitaal, zaakgericht en afgestemd met de ketenpartners.
- Deregulering bestaande verordeningen, beleidsregels en beleidsplannen/visies (minder regels, overzichtelijker, toegankelijker).

Cultuur

- Integraler werken op het gebied van de fysieke leefomgeving.
- Sturen op doelen en ambities.
- Een inspirerende en uitnodigende overheid op het gebied van de fysieke leefomgeving.
- Lokale (bestuurlijke) afwegingsruimte.

Digitaal stelsel omgevingswet

- Informatievoorziening en digitalisering op orde (gemeente en burger hebben zelfde informatiepositie; met één klik op de kaart ziet men wat mogelijk is op bepaalde locatie).

Op voorhand is het projectresultaat niet eenduidig te schetsen. Er zijn nog veel keuzes te maken (ook op basis van experimenten), wetgeving, beleid en digitaal stelsel zijn nog in ontwikkeling, trajecten als WinD en zaakgericht en digitaal werken gaan resultaten opleveren en de landelijke ondersteuning wordt steeds verder opgebouwd. Voor al die variabelen en invloeden moet oog zijn bij de aanpak en bijstellingen zullen regelmatig moeten plaatsvinden.

¹ Bij de inwerkingtreding van de wet worden de huidige bestemmingsplannen van rechtswege een Omgevingsplan. Het hebben van een omgevingsvisie en omgevingsplan is verplicht.

PROJECTBEHEERSING & ORGANISATIE

Projectbeheersing

In het kader van projectmatig werken, is de invoering van de omgevingswet als strategisch project te bestempelen. Er is sprake van een complex project, met vele actoren en belanghebbenden, mogelijke tegenstrijdige belangen, een lange doorlooptijd en een groot maatschappelijke belang. Een strategisch project betekent een belangrijke rol voor de gemeenteraad.

Organisatie

Projectteam

Er is sinds juni 2016 een ambtelijk projectteam aan de slag. Dit projectteam bestaat uit enthousiaste en deskundige collega's uit de hele organisatie:

Anouk Beurskens, Anouk Cramers, Michel Jans, Jordy Beckers, Harry Wang, Maurice Smeets, Suzanne Eurlings, Jan Ploumen, Marco van Dijk en Andy Jeurissen. Na het vertrek van Petra Bulk in november zijn er geen bijeenkomsten geweest, totdat de nieuwe procesmanager per 1 februari jl is gestart. Per die datum is Thijs Douven van de gemeente Leudal ingehuurd, voor 2 dagen per week, tot 1 augustus.

Het projectteam heeft in eerste instantie de opdracht om de fase van bewustwording en verdieping vorm te geven

- Als kwartiermakers de voorbereidingen op de invoering van de Omgevingswet organiseren.
- Initiëren, informeren, adviseren en organiseren wat nodig is en wat wordt gevraagd (zie activiteiten).
- Assisteren van het management, dat verantwoordelijk blijft.
- Uitvoeren impactanalyse, opleveren van een ambitiedocument en een programmaplan zoals hierboven beschreven. In het programmaplan wordt aangegeven hoe de (voorbereidingen op) de implementatie van de Omgevingswet verder worden georganiseerd.

Bestuurlijk opdrachtgever is de wethouder Ruimte.

Ambtelijk opdrachtgever is de concern directeur Ruimte. Hij is in de termen van de organisatieontwikkeling opgavedirecteur voor de Omgevingswet.

De stuurgroep bestaat uit de bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgever, het afdelingshoofd Informatievoorziening en Dienstverlening, het afdelingshoofd Vergunningen,

Toezicht en Handhaving en de procesmanager Omgevingswet. De stuurgroep heeft de volgende taken:

- Stelt belangrijke documenten vast (zoals dit plan van aanpak, startnotitie), voordat dit de bestuurlijke besluitvorming ingaat.
- Stuurt bij als dat nodig is en zorgt voor het vrijmaken van de benodigde personele capaciteit.

In de loop van 2017 gaat het project over in de volgende fase, de fase van voorbereiding en verandering. Dan wordt de organisatie en de samenstelling van het projectteam, de stuurgroepstructuur en de invulling van de rol van procesmanager heroverwogen. Het formeren van een kernteam, bestaande uit de trekkers van de deelprojecten en activiteiten uit het programmaplan, ligt dan voor de hand.

Afbakening

Het project richt zich op de eerder beschreven doelstelling en activiteiten. De volgende zaken behoren expliciet niet tot het project:

- Begeleiding van individuele medewerkers voor wie de veranderingen gevolgen hebben voor hun functie/takenpakket. Dit is de taak van de direct leidinggevenden.
- Aansturing van de uitvoering van taken en de daadwerkelijke invoering van de veranderingen. Ook dit is een taak van de direct leidinggevenden. Het project richt werkwijzen in en draagt deze dan over aan de lijn.

Kosten

Niemand heeft nog een goed idee over de kosten van invoering en van de baten als de wet eenmaal in werking is. Er zijn in ieder geval ambtelijke kosten en kosten op het gebied van kennisontwikkeling en bijeenkomsten. Er zullen ook kosten zijn op het gebied van het digitaal stelsel en ICT.

Landelijk is er een financieel akkoord Omgevingswet (zie voor meer informatie: VNG-ledenbrief van 24 mei 2016). De hoofdlijnen van dit akkoord:

- De Rijksoverheid draagt de investeringskosten van het digitale stelsel, de invoeringsondersteuning en het informatiepunt
- Er is € 13 miljoen beschikbaar voor collectieve gemeentelijke ondersteuning.

- De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk de transitiekosten die samenhangen met de aanpassing aan de wet- en regelgeving, de digitalisering en de invoering worden gedragen.
- De gezamenlijke gemeenten dragen 70% bij aan de uitvoeringskosten (structurele kosten) van het informatiepunt en het digitale stelsel.

De aanname is dat de stelselherziening zal leiden tot maatschappelijke baten (eenvoudigere procedures, betere dienstverlening, een verdere stap richting digitale overheid 2024) en financiële baten in termen van besparingen; ook voor betrokken overheden. Een groot deel van de besparingen komt direct bij burgers en bedrijven terecht. De uiteindelijke besparingen voor een gemeente zijn van veel factoren afhankelijk, en nu niet goed in beeld.

Voor het begeleiden van dit project wordt een procesmanager ingezet en een aantal collega's is vrijgemaakt voor deelname aan het projectteam. Voor 2017 en 2018 is een werkbudget van € 150.000 beschikbaar, onder andere voor het organiseren van workshops/bijeenkomsten/trainingen, het uitvoeren van een impactanalyse, het inhuren van deskundigheid op bepaalde terreinen, het op orde brengen van de digitalisering en informatievoorziening, etc.

Voor de volgende jaren is een raming van de invoerings- en exploitatiekosten gemaakt. De onderbouwing hiervoor is deels gevonden in een tool die ontwikkeld is door de VNG en Deloitte en berust deels op expert judgement: het deskundige oordeel van een aantal collega's.

De investeringen die nodig zijn aanzienlijk en sterk afhankelijk van nog te maken keuzes over de ambitie en tempo van fasering. De Omgevingswet is ingebracht in kadernota om de raad mee te nemen in de gevolgen en het belang van de wet. Er is voor 2018, net als voor 2017 een werkbudget vrijgemaakt. Kosten voor het maken van een Omgevingsvisie en Omgevingsplan, het aanpassen van processen en werkwijzen, opleidingen en ICT worden in het op te stellen programmaplan nader geduid. Op basis van dat plan zal een kredietvoorstel aan de raad worden gedaan.

Risico's

De invoering van de Omgevingswet kent ook risico's. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste risico's.

- Het digitaal stelsel Omgevingswet is een belangrijke randvoorwaarde voor een goede werking van de wet. Afhankelijk van landelijke ontwikkelingen. Die goed volgen en tijdig voorbereiden op aansluiting landelijke voorzieningen.
- Er moet voldoende procesbegeleiding, capaciteit en budget worden vrijgemaakt voor deze belangrijke decentralisatie in het fysieke domein. Anders komt er onvoldoende beweging en verandering.

- Het is belangrijk te experimenteren met de Omgevingswet en al doende ons voor te bereiden op de wet. De winkel blijft open tijdens de verbouwing; dit betekent dus voldoende tijd en capaciteit hier voor vrij maken.

Andere risico's zijn:

- Valkuil van werken met doelregels: verdere juridisering: aan de voor kant veel vrijheid/beweegruimte maar door jurisprudentie verder ingekaderd. Willekeur ligt op de loer. Het is dan ook goed om in de besluitvorming voldoende dialoog aan te gaan met inwoners en ondernemers.
- Adviseurs van initiatiefnemers voldoende meekrijgen in het proces blijft een aandachtspunt.
- Onduidelijkheid/discussie over de taken en inrichting van de RUD.
- Grote afwijkingen ten opzichte van andere gemeenten voor ondernemers die gevestigd zijn in andere gemeenten kan regelgeving door decentrale verschillen onduidelijker worden. Dit past echter binnen de wet (lokaal maatwerk).
- Houding en gedrag van mensen. Loslaten van bestaande regelgeving en invloed vergt een andere werkhouding. Hier wordt aandacht aan gegeven binnen de organisatieontwikkeling WinD.
- De gedachte achter de Omgevingswet is meer ruimte en mogelijkheden creëren en procedures verkorten voor initiatiefnemers. Een belangrijk aandachtspunt is de steeds kritischere omgeving. De overheid blijft in ruimtelijke procedures de algemene belangenafweger. Dit vergt dan ook de nodige gespreksvaardigheden bij betrokken ambtenaren. In het kader van de organisatieontwikkeling WinD wordt hier aandacht aan besteed.

In dit plan van aanpak richten we ons vooral op wat de gemeentelijke organisatie van Weert moet doen om dat mogelijk te maken. Iedereen die zich nu bezig houdt met de fysieke leefomgeving, krijgt direct te maken met de nieuwe Omgevingswet. De wet gaat over de fysieke leefomgeving en de activiteiten die daar gevolgen voor hebben of kunnen hebben. De fysieke leefomgeving omvat de gebouwde en de natuurlijke omgeving en gaat in ieder geval over: bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, lucht, landschappen, natuur en cultureel erfgoed. Iedereen, die nu iets doet op het gebied van ruimtelijke ordening, bouwen, milieu, openbare ruimte en infrastructuur, water, natuur, monumenten en erfgoed krijgt er mee te maken. De gevolgen gaan over het hele proces van beleid en uitvoering, alle vormen van beleid en uitvoering krijgen er mee te maken. Het systeem, het beleid en de inhoud, de processen, de taken en verantwoordelijkheden veranderen.

BIJLAGE

Overzicht van de functies' bij de gemeente voor welke de Omgevingswet directe gevolgen heeft. Het overzicht geeft een eerste indruk wat er voor de diverse onderdelen van de gemeentelijke organisatie verandert. Dat overzicht is een voorzichtige verkenning, want die verkenning gaan we juist samen maken. Toch is die opgenomen om een indruk te geven van hoe de Omgevingswet gaat doorwerken.

Gemeenteraad

- Kan en moet opnieuw kaders vaststellen: hoe en op wat wil de gemeente sturen in de fysieke leefomgeving, wat regelen we wel en niet?
- Moet integraal omgevingsbeleid vaststellen: de omgevingsvisie.
- Moet één omgevingsplan vaststellen voor de hele gemeente, dat alle bestemmingsplannen en omgevingsverordeningen gaat vervangen.
- Heeft bij de vaststelling van het omgevingsplan meer regelvrijheid en afwegingsruimte.
- Moet bepalen tot waar de raad zelf wil sturen en ruimte laat aan B&W.
- Moet bepalen hoe en met welk instrument gestuurd wordt: omgevingsvisie, omgevingsplan en omgevingsvergunning.
- Moet bepalen waar regels ophouden en vertrouwen begint.
- Moet de spelregels van participatie bepalen.

College van B&W

- Is bestuurlijk verantwoordelijk voor de tijdige en goede invoering van de Omgevingswet.
- Krijgt meer speelruimte en bevoegdheden bij de uitvoering van beleid.
- Stelt programma's en beleidsregels vast.
- Verleent omgevingsvergunningen en heeft daarbij meer afwegings- en afwijkingsruimte.

- Moet bepalen welke taken door de gemeente en welke door de omgevingsdienst worden uitgeoefend.
- Is bestuurlijk verantwoordelijk voor participatie, dienstverlening, toezicht en handhaving onder de Omgevingswet.

Management

- Moet voorwaarden scheppen voor de organisatie om de Omgevingswet voor te bereiden en op tijd in te voeren.
- Moet zorgen voor de aanpassing van processen, taken, kennis, competenties.
- Moet voorstel doen welke taken door de gemeente en welke door de Omgevingsdienst worden uitgeoefend.
- Moet aangeven welke ICT-voorzieningen nodig zijn.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

- Is als uitvoeringsorganisatie direct betrokken bij de uitvoering van de Omgevingswet.
- Gaat samen met de gemeenten de Omgevingswet verkennen en vertalen in mogelijkheden van uitvoering en dienstverlening.
- Moet net als gemeente zorgen voor adequate ICT-voorzieningen in eigen huis en als verbinding met de partners in uitvoering en dienstverlening.
- Moet met de gemeenten afspraken maken over uitvoering Omgevingswet.

Medewerkers

- Moeten samen integraal omgevingsbeleid opstellen i.p.v. sectoraal beleid.
- Moeten samen het omgevingsplan opstellen i.p.v. de vele bestemmingsplannen en de vele verordeningen.
- Moeten (nog meer) generalist, netwerker en regisseur zijn; worden

meer afhankelijk van specialistische kennis van anderen in de eigen organisatie of van de omgevingsdienst.

- Moeten binnen de korte wettelijke termijn omgevingsvergunningen verlenen.
- Moeten sneller en efficiënter samenwerken met omgevingsdienst, andere overheden en wettelijke adviseurs.
- Gaan meer begeleiden en informatie geven en minder vergunningen verlenen.
- Moeten meer tijd besteden aan toezicht en controle, omdat meer vergunningvrij is.
- Moeten als bronhouder informatie in de landelijke gegevensloketten bijhouden (Informatiehuizen, Digitaal Stelsel Omgevingswet).

Informatie-adviseurs en ICT-ers

- Moeten mede zorgen, dat ICT-systemen voor de uitvoering van de Omgevingswet op tijd worden ingevoerd en gebruiksklaar zijn (software, standaarden, aansluiting aan landelijke systemen).
- Moeten mede zorgen, dat de eigen ICT-systemen voor integraal en zaakgericht werken, beheer en uitwisseling van gegevens en voor dienstverlening het werken met de Omgevingswet mogelijk maken.

Vragen?

Vragen, opmerkingen, tips over dit plan van aanpak? Neem gerust contact op met Thijs Douven, procesmanager invoering Omgevingswet.

Colofon

Auteur:
Thijs Douven

Fotografie:
Dion Huijberts

Vormgeving
Sabine Brankaert